

Bijlage HAVO
2009

tijdvak 1

economie (pilot)

Bronnenboekje

Opgave 1

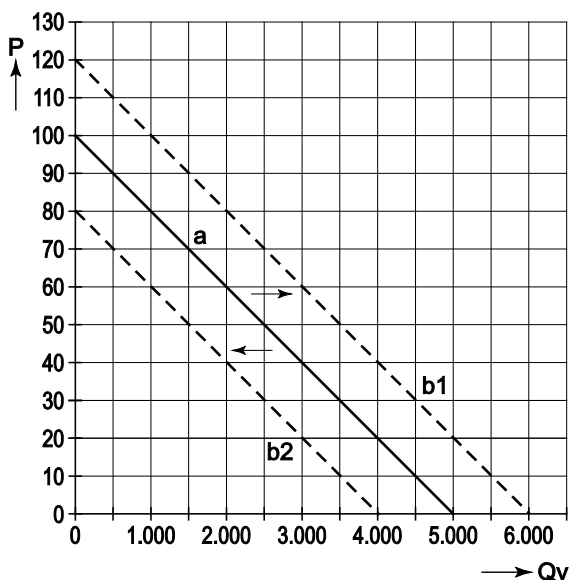
bron 1 het stadion en de invulling van de plaatsen

locatie	Helmond
aantal plaatsen	4.100
waarvan gratis voor sponsors	200
waarvan beschikbaar voor Feyenoord	400
waarvan vrije verkoop door SV Deurne	3.500

bron 2 de verwachte vraag en voorstellen van het bestuur van SV Deurne

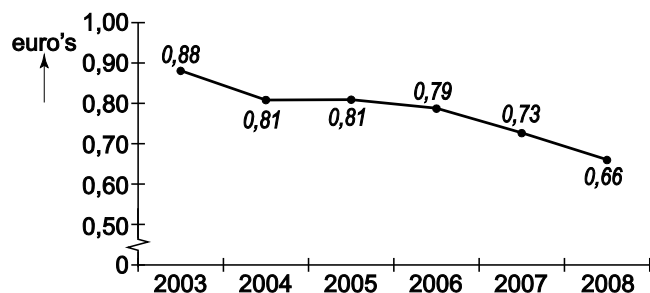
vraag naar kaartjes	$Q_v = -50P + 5.000$ $P =$ prijs in euro's $Q_v =$ vraag naar toegangskaartjes in de vrije verkoop		
de voorstellen	voorstel secretaris	voorstel penningmeester	voorstel voorzitter
prijs per kaartje	€ 25	€ 40	€ ....
voorwaarden bij de gekozen prijs	- geen	- maximale omzet uit de verkoop van kaartjes	- zo hoog mogelijke prijs - alle kaartjes verkopen

bron 3 collectieve vraag naar toegangskaartjes en twee alternatieven

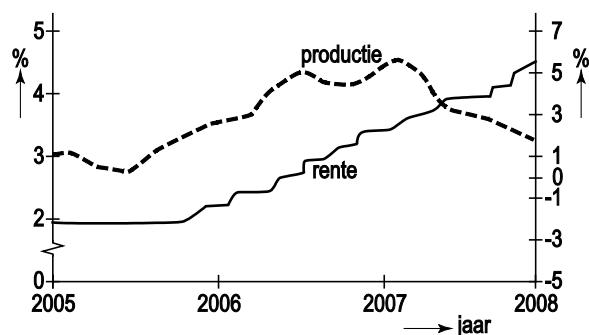

Opgave 2

bron 4 gemiddelde koers van de Amerikaanse dollar in euro's

bron 5 productiegroei en ontwikkeling rente in de EMU

rente: rentetarief ECB (linkeras)

productie: jaarlijkse groei bbp (nominaal; rechteras)

2008 = prognose in juni 2007

bron 6 uit een krant van juli 2007

Regeringsleiders van de lidstaten van de EMU zijn er niet in geslaagd één standpunt in te nemen in het debat over de ontwikkeling van de rente. De Franse president Sarkozy maakt, gelet op de voor 2008 verwachte conjuncturele neergang in de EMU, zich zorgen over de rentestand en over de koersontwikkeling van de euro. Andere regeringsleiders zijn tegen een verzwakking van de euro. Eén van hen verwoordt het als volgt: "Een sterke euro heeft ook nadelen, maar is nog altijd beter dan een zwakke euro".

Tekst cartoon u begrijpt geloof ik niet helemaal goed wie hier eigenlijk de baas is

Opgave 3

bron 8 kenmerken van de deelmarkt voor taxivervoer op afroep

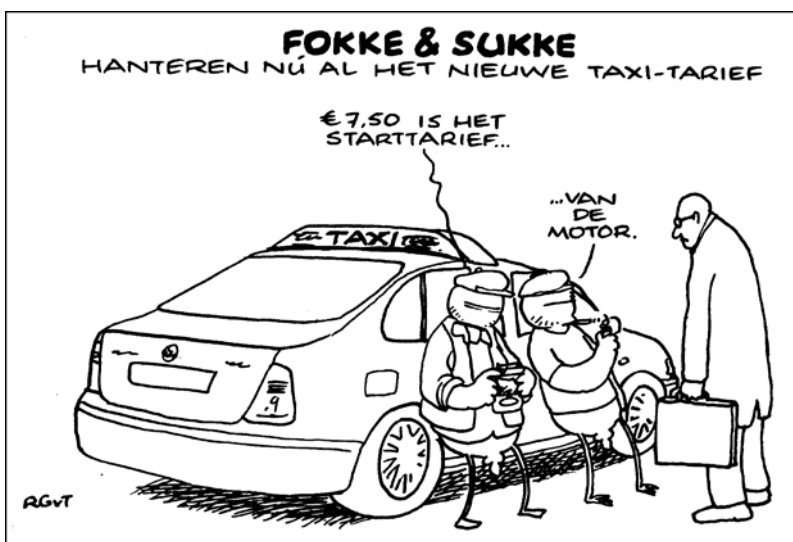
aantal aanbieders	veel
prijsvorming	per rit te bepalen (zie bron 9)
prijseenheid	per kilometer
routes	wisselende routes
rijtijden	variabele tijden
toetreding	alleen met vergunning
voorbeeld	taxi bij NS-stations

bron 9 oude en nieuwe tariefstelsel voor taxivervoer op afroep

	oud	nieuw
starttarief	€ 5,12	€ 7,50 inclusief 2 kilometer
bedrag per kilometer	€ 1,94	€ 2,20 vanaf de 3e kilometer
wachttarief per uur	€ 32,87	€ 0
aanvullend tarief	niet	wel

- Het gaat in alle gevallen om maximale bedragen; een taxi-aanbieder mag lagere tarieven rekenen.
- Het wachttarief gold als de taxi tijdens de rit niet harder kon rijden dan 17 kilometer/uur of zelfs gedwongen moest stilstaan.
- In het nieuwe tariefstelsel mogen de taxi-aanbieders aanvullende tarieven rekenen voor extra dienstverlening, zoals het meenemen van koffers; wat onder extra dienstverlening valt, is niet nader voorgeschreven door de overheid.

bron 10 cartoon over het nieuwe tariefstelsel voor taxivervoer op afroep

Tekst cartoon Fokke & Sukke hanteren nú al het nieuwe taxi-tarief
€7,50 is het starttarief.....van de motor.

Opgave 4

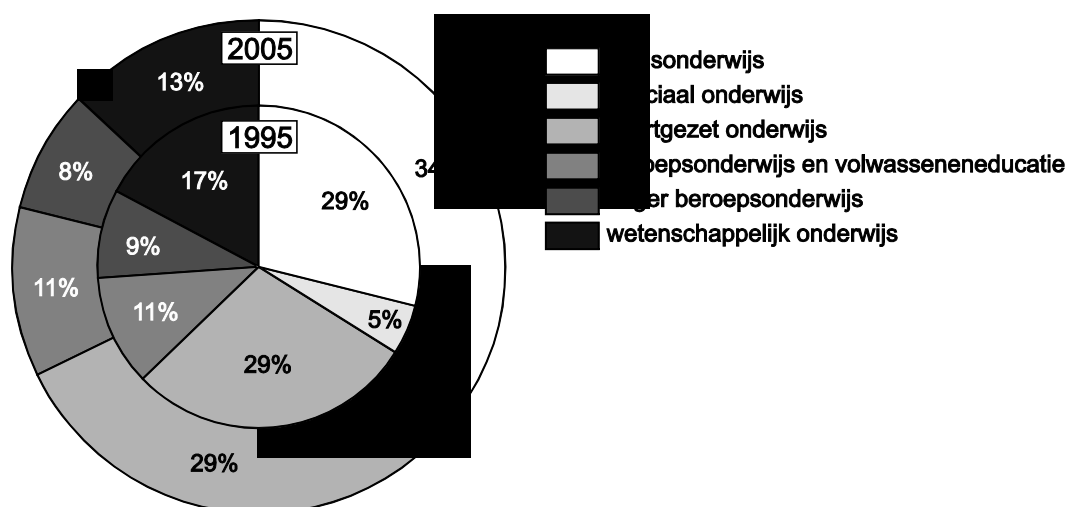
bron 11 kerncijfers onderwijsuitgaven in Nederland ¹⁾

1	2	3	4	5
jaar	publieke uitgaven aan onderwijsinstellingen	publieke uitgaven aan huishoudens	particuliere uitgaven aan onderwijsinstellingen	totale onderwijsuitgaven, in % van het bbp ²⁾
1995	13,3	1,9	1,4	5,5
1997	13,9	1,8	1,5	5,2
1999	15,8	1,9	1,7	5,2
2001	...	2,1	1,9	5,4
2003	21,7	2,5	2,3	5,6
2005	23,4	2,8	2,2	5,7

noot 1 alle bedragen in miljarden euro's, tenzij anders aangegeven

noot 2 totale onderwijsuitgaven = totaal van de kolommen 2, 3 en 4; bbp = bruto binnenlands product

bron 12 publieke uitgaven aan onderwijsinstellingen, naar onderwijssoort in 1995 en 2005

bron 13 bruto binnenlands product (bbp) en inflatie in Nederland

	bbp (€ miljard)	inflatie	
		(% t.o.v. het vorige jaar)	index
1995	302,2	2,0	100
1997	333,7	2,2	104,3
1999	374,1	2,2	108,8
2001	429,3	4,2	116,3
2003	476,3	2,1	122,8
2005	500,1	1,7	126,4

Opgave 5

bron 14 voorstel makelaar

Achterweg 13
9876 ZZ Maartenszeil

Vaste verkoopprijs: € 615.000 (exclusief kosten koper)

Verkopende makelaar: De Jong Makelaardij
VRIJSTAANDE WONING (1953), fraai in landelijke omgeving, op unieke locatie gesitueerd met prachtig, vrij uitzicht aan de achterzijde en gelegen in het "Noordsepark".

bron 15 de financiering

aankoopprijs Achterweg 13 inclusief 8% kosten koper ¹⁾ :	€ .....
spaargeld Hanneke en Kees	€ 50.000
nog te lenen:	€ .....

noot 1 6% overdrachtsbelasting en 2% overige transactiekosten

bron 16 overzicht tarieven hypotheekrente bij verschillende banken

	naam bank	rentepercentages augustus 2007	rentepercentages februari 2008
1	Postenbank	5,30	4,40
2	AKXA bank	5,40	4,45
3	INGO	5,45	4,60
4	Florus	5,50	4,50
5	Obvious	5,55	4,55

- alle rentetarieven gelden voor een periode van 30 jaar
- de hypothecaire lening wordt aan het einde van de looptijd in zijn geheel afgelost

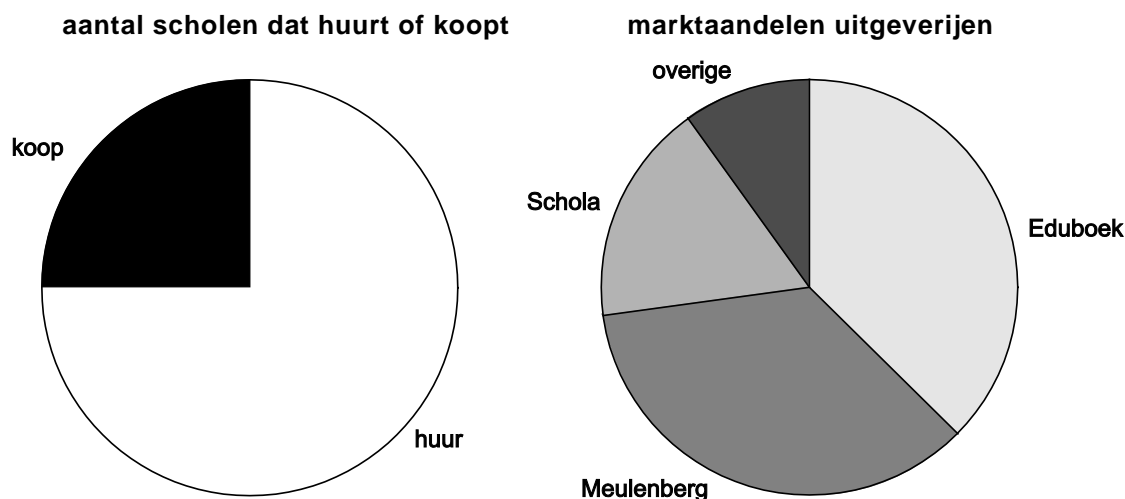
Opgave 6

bron 17 Avantis: schoolboeken kopen of huren

	kosten koopboeken	kosten huurboeken
variabel	€ 100 per pakket per schooljaar	€ .... per pakket per schooljaar ¹⁾
vast	€ 120.000 per schooljaar	niet van toepassing
aantal leerlingen	1.000	

noot 1 Boekhuur rekent met een kostprijs van € 170 per pakket per schooljaar en een winstmarge van 20%

bron 18 kenmerken van de markt voor schoolboeken (middelbare scholen)

bron 19 prijsconcurrentie en winstverwachtingen

		Rent-A-Book	
		€ 204	€ 195
Boekhuur	€ 204	34, 34	19, 42
	€ 195	42, 19	31, 31

- De bedragen zonder €-teken geven de winst in miljoenen euro's weer bij de gegeven prijsverhoudingen.
- De prijzen gelden per schoolboekenpakket.
- In elke cel is als eerste het winstbedrag van Boekhuur vermeld en als tweede het winstbedrag van Rent-A-Book.